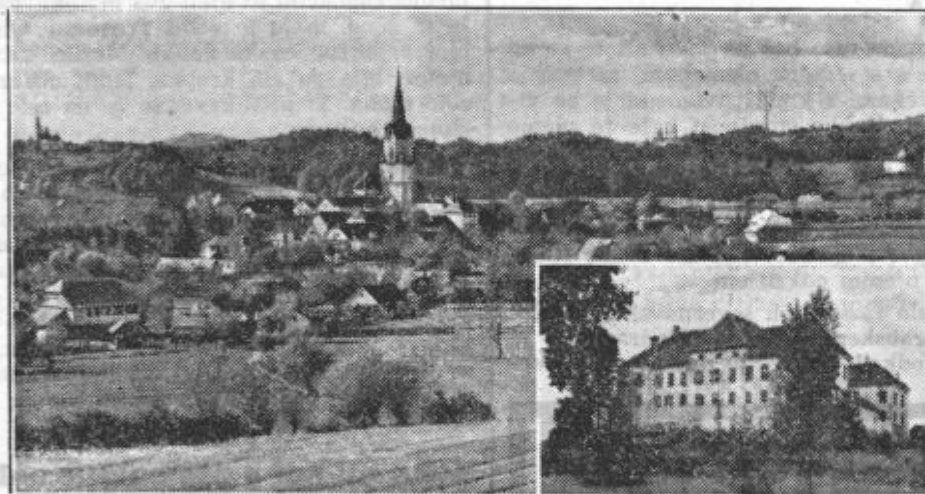

Lepe so dolenjske vinske gorice

Št. Rupert na Dolenjskem z župno cerkvijo, ki spada med najznamenitejše gotske zgradbe slovenskih krajev — Mala slika predstavlja grad Rakovnik

Št. Rupert na Dolenjskem, oktobra. Res je, kakor je »Domovina« že pisala, da so svetlo dolenjske lepote malo znane. Če kdo misli, da na Dolenjskem ne najde užitka v naravi ali da Dolenjska nima svojih značilnosti, se zelo moti. Pa si danes malo ogledimo dolenjski raj, tako zvano Dolino gradov in prelepi dolenjski kraj Št. Rupert.

Ogledimo si zanimivosti, ki jih nudi ta kraj. Že takoj, ko stopiš iz vlaka na postaji Št. Rupert-Rakovniku, te pozdravi visok zvonik šentruperške župne cerkve, ki meri v višino 63 m in je zgrajen z ostalo cerkvijo v gotskem slogu. Na tem mestu, kjer stoji zdajšnja lepa cerkev, je stala že pred tisoč leti lesena cerkev; takrat se je Št. Rupert imenoval Škrljevo, medtem ko se danes tako imenuje vas, oddaljena četrte ure zahodno od Št. Ruperta in v kateri stoji na položnem griču tudi čez tisoč let star grad v obliki kvadrata. Njegovi beli zidovi se bleščijo izmed sadnega drevja ponosno v božjo naravo. Ta rad je bil last grofice in svetnice sv. Heme. Pravijo, da je bila Slovenka. Skozi stoletja je grad v lastništvu menjal več plemiških rodbin do poslednjega umrlega Skedla. Zdaj prebivajo v gradu patri. Če kdo misli, da je na tem tisočletnem gradu zob časa že pustil svojo sled, se moti. Grad bo lahko kljuboval še tisočletja. V tem gradu vidiš lahko podzemne ječe, kamor so kruti graščaki zapirali svoje tlačane. Ta graščina prideluje zdaj izredno mnogo sadja.

Preko Škrljevega še bolj proti zapadu prideš na prijazni Ostrež, vasico pod vinsko gorico

Oplenkom, kjer te pozdravijo na vrhu gorice letos polne zidanice. Če zavijemo malo bolj proti severu, pridemo v največjo vinsko gorico v šentruperški občini, to je v Zadrage in Dre-novec. Tu je velik kos zemlje posajen s trto, ki jo vestno oskrbuje pridni dolenjski vino-gradnik.

Iz Zdrage prideš v vasico Drago in od tam do znanega Plavčevega mlina, kjer drži cesta proti Homu, ki je tudi delno vinska gorica. Malo više prideš na Vederino, Površnico, Nebesa, Prešo in Ukemberg. To so sami kraji, kjer se prideluje vino in kjer zore črešnje in kostanj. Na Ukembergu gospodari dolenjska grča posestnik Koren. Malo više od te hiše je hribček Jeršč, kjer vidiš razvaline starodavnega gradu, ki je bil zgrajen bogve kdaj, saj ga tudi zgodovina nikjer ne imenuje. Verjetno je, da se je grad imenoval Ukemberg ali podobno, pa se je to ime ohranilo do danes. Tam, kjer so bile grajske njive, se še danes pravi Zagrado (za gradom). Na tej zemlji gospodarita danes dva posestnika. Kjer so ukemberški graščaki pridelovali vino, se pravi danes v Graščijeku. Raziskovanje teh razvalin bi morda odkrilo obilo zgodovinskih zanimivosti. Pripovedka pravi, da so v gradu zakopani kad ce-kinov, trije sodi vina in sod žganja.

Navzdol z Jeršča pridemo v drugo največjo vinsko gorico Sela. Tu so si postavili vinograd-niki kapelico v čast Srcu Jezusovemu, da jim varuje njihove vinograde. Odtod se vidi vin-sko gorico Golek.

Posebno lepa vinska gorica je Škovec v Kam-

nju z lepim razgledom in dobrim vinom. Ome-nimo naj še vinske gorice Viher, Hrastno in Vrhe. Severne obmejne vasi ne pridejo toliko v poštev za vino, pač pa pridelajo precej sadja.

Št. Rupert se je v zadnjih letih precej razvil in nudi tudi razvajanemu gostu prijetno zato-čišče. Naj omenimo samo tri take koticke: Frelj, Jaklič in Jaki. Preden spet stopimo v vlak, si ogledamo še sloviti grad Rakovnik, ki so ga Turki podrl, pa je bil spet obnovljen. Tu je polno starinskih zanimivosti. Okoli gradu se razprostira mlad sadni vrt. Ko smo že na postaji, lahko še vidimo graščino Dob, ki je bila nekdanje zatočišče luteranov. Kdor si je te kraje enkrat ogledal, je gotovo spet prišel k nam. Prelepa dolina gradov je posebnost, ki je podobne ne vidiš povsod.

Gorenc Toni

Domači zdravnik

Mehkokostnost otrok je ozdravljiva

Pravijo, da boleha za mehkostnostjo (angleško boleznijo ali rahitido) okoli 70 odstotkov vseh dojenčkov. Večina bolnih se z običajno dojenčkovo prehrano samo popra-vi, hujši primeri pa terjajo posebno nego. Mnogo grbastih in drugače pohabljenih ljudi ima te napake od mehkostnosti v otroških letih. Vsega tega pa bi ne bilo treba, če bi matere bile bolj poučene in bi vedele, da se da mehkostnost v pravem času ozdraviti brez zlih posledic.

Kaj pa je prav za prav mehkostnost? Je obolenje celotnega telesa, ki več ne gradi pravilno svojega okostja. Take kosti so tan-ke in mehke. Zakrivlja to bolezen nepravilna hrana, v kateri ni dovolj apna za rast kosti in ne dovolj potrebnih vitaminov, s pomočjo katerih si mlado telo gradi iz apna, ki je v hrani, svoje kosti. Pa še en vzrok je: oslab-ljeno otrokovo telo ne tvori več vitaminov v sebi. Tak otrok potrebuje solnce in dobrega zraka, zraven pa hrane, ki ima omenjene snovi.

Mehkokostnost spoznaš pri otroku na nje-govi bledini in čemerikavosti. Mehkokosten dojenček se začenja na glavi potiti, da je bla-zina pod njegovo glavo čisto vsa premočena. Lasje na zadnem delu glave se včasih čisto odrgnejo, zobje se razvijajo počasi in niso lepi. Če se bolezen v tem času ne zdravi, postane lobanja vsa mehka in dobi nelepo obliko. Lične kosti se slabo razvijajo in je obrazek pod veliko lobanjo droben. Prsni koš je upadel in trebuh velik. Udje so tanki in kažejo povsod, kjer se stikata po dve kosti, znatne odebeline. Meso je povsod mehko in ne daje nikake opore slabotnim kostem. Tak otrok je slabokrvn, jokav in duševno zaostal.

Za mehkostnostjo oboli lahko umetno in naravno hranjen otrok, najrajši med šestim in štirinajstim mesecem. Najboljše zdravilo za mehkostnostnega dojenčka je mleko zdrave matere. Če pa moraš dajati otroku kuhano mleko, v katerem so prav zaradi kuhanja uničeni vsi vitamini, mu moraš dajati tudi sirovo hrano. Če otrok še nima zob, mu da-ješ nariibano sadje, pomarančni sok ali nari-banega korenja. Pozimi nosi takega otroka na solnce. Toda pomni dobro: mehkostni otrok ne sme sedeti, dokler ni zdrav, tudi ne podprt z blazinami. Ne sme biti lahkomi-selna mati, da te ne bo otrok pozneje zaradi pohabljenosti sovražil vse življenje. Potrpež-ljivost in vestnost matere je važna pri zdrav-ljenju mehkostnosti, kar je potrebno krep-ko poudariti, saj je znano, da je med mate-rami vse preveč takšnih, ki se spočetka sicer drže zdravniških navodil, počasi pa se vsega naveličajo in zdravljenje zanemarijo.

Da se rešiš napetosti. Opraži pest oluščene-ga lovorjevega zrnja, zmelji ga kakor kavo, sku-haj na vodi, da dobiš skodelico čaja, precedi in spi. Po potrebi ponovi še enkrat dnevno. — Ali skuhaš zmleto zrnje na vinskem kisu in napravi iz tega gorak obkladek na trebuh. Najuspešneje je, da uporabljaš oboje: prežene vetrove.

Shranjevanje jabolk čez zimo

Jabolka, ki jih nameravaš shraniti čez zi-mo, morajo biti čisto zrela. Dozoriti morajo na drevesu. Taka jabolka vzdrže dalje časa. Dozorilo je jabolko, ako ga lahko odtrgamo. Nekatero vrsto se drže na drevesu prav do konca oktobra. Pustimo jih kolikor mogoče dolgo na drevesu, da bodo sadovi odpornjši. Da jabolka ne tresemo, temveč obiramo, je znano.

Kosmači, kanadka in mnoge druge jesen-ske vrste niso posebno trpežne, zato jih ne hranimo za pomlad. Najmanj občutljiva so zimska jabolka z gladko kožo. Tako se drže v primerni kleti zelo dolgo: mošančkar, lon-donski peping, jonatan, rdeči belfler, ontario, zlata reneta in nekatere druge vrste.

Shranjujemo le čisto zrela jabolka, ki niso nič poškodovana in imajo pečlje. Strogo je treba gledati na to, da so shranjeni sadovi brez prask in odrtin, brez hrast in brez iz-rastkov. Prostor za shranjevanje mora biti toliko topel, da jabolka ne bodo zmrznila v njem. Sadje ne sme ležati na kupu, temveč morajo biti plodovi razvrščeni drug poleg drugega, da se ne tišče. Seveda je treba pre-

cej prostora. Pa ga že dobiš, saj ti jabolka, ki jih nameravaš prodati, ni treba tako skrb-no shraniti.

Napačno ni, če prostor za shranjevanje ja-bolk čez zimo temeljito očistiš, s čimer od-straniš klice gnilobe. Dobro je, če prostor prebeliš z apnom ali morda celo razkužiš z žveplom. Gledati moraš tudi na to, da bo prostor zračen. To se pravi, da bo po malem prihajal v prostor dober zrak, slab pa od-hajal.

V BRIVNICI

Pijan človek je prišel k brivcu in mu rekel: »Rad bi, da bi me obrili, pa sem pijan. Ali se boste nad tem spotaknili?« »Nič se ne bom spotaknil«, je odgovoril brivec, »ker sem tudi jaz pijan.«

PRI ZDRAVNIKU ZA ŽIVCE

Živčni bolnik (v čakalnici): »Ali je doktor Molzec izkušen zdravnik.«

Bolnica v čakalnici: »To pa to. On vam za-dene bolezen celo pri človeku, ki je še sam ne čuti.«